

nerace a důležitý pramen pro pochopení příčin levicového radikalismu a terorismu ve Spolkové republice šedesátých a sedmdesátých let 20. století je však toto dílo naprosto nezbytné.

Tomáš Renner

Rudi Volti, **Cars and Culture. The Life Story of a Technology**. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2006, 192 s. ISBN 978-0-8018-8399-6

Kniha Rudiho Volti, profesora sociologie na kalifornské Clermont College, byla ve svém prvním vydání u nakladatelství Greenwood součástí rozsáhlejší edice Greenwood Technographies, jejímž cílem bylo „vyprávět ‚životní příběh‘ věci a technologií, které se pro nás každodenní život staly zásadními“.¹ Tato myšlenka byla udržena i v recenzovaném druhém rozšířeném vydání. Čtenářskému publiku, které má být z povahy studované tematiky a multidisciplinárním přístupem co nejširší, je tak i nadále nabízen velmi čtivý a na poměrně omezeném prostoru svižně sdělovaný příběh vývoje automobilu jako fenoménu ovlivňujícího, ale též zpětně ovlivňovaného člověkem. Přestože toto téma bylo podrobně studováno již v průběhu uplynulých desetiletí,² světový vývoj od počátku 21. století zájem o tuto problematiku ještě znásobil. Voltiho AaK je tak v současnosti jedním z mnoha děl,³ která se vlivem automobilu a automobilového průmyslu na okolní svět zabývá.

Základní osou studia automobilu zde je chronologické sledování jeho technologického vývoje, které je děleno do celkem osmi kapitol. Každá z nich obsahuje krátký úvod charakterizující specifika daného období a následné podkapitoly. V nich jsou vedle samostatného studia vývoje technologie automobilu zvláště na americkém, evropském a případně i dalším světovém trhu rozebírány jednotlivé prvky automobilové kultury. V jednotlivých podkapitolách jsou tak postupně diskutovány otázky, jako bylo správné ukotvení automobilové dopravy, její vliv na urbanistiku, místní a světovou ekonomiku, světové války a v závěru knihy zejména dopady na životní prostředí.

Hlavní cíl této publikace není nabídnout popis automobilu pouze z pohledu dlouhodobě technologicky cizelovaného prostředku soukromé dopravy, ale analyzovat co největší počet míst, v nichž se automobil a automobilový průmysl prolínají s našim každodenním životem. A tak, přestože žádná z kapitol nespouští zmínku o technologickém pokroku

¹ V této edici mimo jiné vyšla i díla mapující historii dalších „zásadních“ vynálezů a objevů, jako jsou elektronika, střelné zbraně, rakety a vesmírné lodě nebo záznam zvuku. Rudi Volti, *Cars and Culture. The Life Story of a Technology* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2006), vii.

² Přičemž z této doby pocházejí i jedny z nejvíce citovaných děl tohoto odvětví. Jako příklad uvádím alespoň: M.G. Lay, *Ways of the World: A History of the World's Roads and the Vehicles That Used Them* (New Brunswick: Rutgers University Press, 1992); Jean-Pierre Bardou, Jean-Jacques Chanaron, Patrick Friedson, James Laux, *The Automobile Revolution: The Impact of an Industry* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1982).

³ Například James P. Womack, *The Machine That Changed the World: The Story of Lean Production* (London: Free Press 2007); Cotten Seiler, *Republic of Drivers: A Cultural History of Automobility in America* (Chicago: University Of Chicago Press, 2008).

v automobilovém odvětví, děje se tak výlučně v souvztáznosti s dalšími prvky lidského počínání. Například příchodu katalyzátorů a zákazu olovnatých aditiv v benzínu by nebylo dosaženo bez dostatečného přičinění státní administrativy a veřejného nátlaku. Zejména čtenáři netechnických oborů ocení podkapitoly věnující se historii vzniku zpevněných cest a dálnic, sítí rychlého občerstvení, kin, motelů, ale též výrobních linek, odborového hnutí, mrtvých zón kolem městských obchvatů, anebo specifického systému daňového zpoplatnění.

Vzvláštní důraz je autorem od počátku kladen na studium rozdílů, které od prvních vývojových krůčků zásadně odlišily povahu evropské a americké automobilové kultury. Volti se však vždy snaží poukazovat na světlé a stinné stránky obou hráčů a poskytovat na daný stav co nejširší úhel pohledu. Mluví-li proto od počátku knihy o automobilu jako o evropském vynálezu zdokonaleném a celosvětově rozšířeném teprve s pomocí USA, nezapomíná poukázat, že tento stav americké nadvlády vedl k obraznému usnutí na vařínech tzv. velké trojky (označení pro trojici hlavních producentů automobilů v USA – General Motors, Chrysler, Ford) a přesunutí těžiště nadvlády do Evropy a na Dálný východ. Neméně zajímavým tématem je analýza dopadů užívání automobilu v dnešním světě na pozadí zhoršujících se výhledů životního prostředí a strategických otázek zdrojů paliv. Zatímco první roky 20. století byly důkazem narůstající nadvlády a konečného triumfu spalovacího motoru nad parními vozy a elektromobily, otázka znečištění prostředí a ubývajících zásob ropy celý děj na počátku 21. století jako bumerang vrací zpět. Po zevrubné analýze možných variant spalovacího motoru Volti dochází k závěru, že jedinou alternativou do budoucna jsou bezemisní elektromobily poháněné z baterií (s. 150).

Za hlavní přínos této knihy lze bezesporu považovat široký, přesto čtenáře nijak nomezující rozsah témat, která autor do studia fenoménu automobilu zahrnul. Slabinou knihy je její občas přílišné zaměřování na americký trh jako na hlavní místo dění vývoje automobilové kultury. Přestože problémy evropského či asijského kontinentu by mohly ve víru událostí USA americkému čtenáři připadat provinčními, jejich hloubka není o nic méně zajímavá. Dění na francouzském a německém trhu je zde odsunuto na okraj, hlavním bodem výzkumu evropské automobilové tváře je v podstatě pouze analýza (úpadkového) vývoje britského automobilového průmyslu. O kulturních specifikách vývoje automobilového fenoménu mimo USA tak je, byť vůbec nijak nezajímavě, informováno jen skrze legislativní omezení a výsledném scvrknutí se evropských aut vůči americkým „korábům“.

Jan Vejbor

Andreas Wiedemann, „Komm mit uns das Grenzland aufbauen!“ Ansiedlung und neue Strukturen in den ehemaligen Sudetengebieten 1945–1952. Essen: Klartext Verlag Essen, 2007, 482 s. ISBN 978-3-89861-734-5

Tématem Wiedemannovy knihy je státem řízené osídlování československého pohraničí po druhé světové válce. Doposud nebyl tomuto tématu, a to nejen v německé, ale ani české